

АНОТАЦІЯ

Чопик Ю. Є. «План Маршалла» для України: інвестиції та макроекономічна допомога. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини – Західноукраїнський національний університет Міністерства освіти і науки (МОН) України, 2026.

У кваліфікаційній роботі автором запропоновано вирішення актуального завдання для сучасного стану міжнародних економічних відносин, яке полягає у розвитку наукових підходів та вироблення на цій основі рекомендацій щодо відбудови України після завершення повномасштабної агресії з боку РФ. Вирішення цього завдання передбачає систематизацію, теоретичне обґрунтування, узагальнення практики повоєнної відбудови Німеччини після Другої світової війни, зокрема через призму залучення макроекономічної допомоги і зовнішніх інвестицій. Зокрема уточнено поняття «повоєнна відбудова», яке, на відміну від позицій інших авторів, полягає у комплексному процесі економічного, інституційного та безпекового відновлення держави після завершення масштабного воєнного конфлікту або під час нього, що передбачає не лише фізичну реконструкцію зруйнованої інфраструктури, але й стабілізацію макроекономічного середовища, відновлення людського капіталу, модернізацію економіки, залучення міжнародної макроекономічної допомоги та іноземних інвестицій, а також інтеграцію держави у міжнародні економічні та безпекові структури з метою забезпечення довгострокового миру, стійкого економічного розвитку та підвищення національної конкурентоспроможності.

На основі компаративного аналізу доведено структурну та статистичну подібність між економічними викликами, яких зазнали Німеччина та Україна

внаслідок війн, зокрема у розрізі втрат людського капіталу, територій, та падіння ключових економічних показників. Також шляхом порівняльного аналізу виявлено подібність у динаміці процесів відновлення економік у час масштабної зовнішньої підтримки. У роботі підтверджено, що впровадження сучасного «Плану Маршалла» із збереженням основних підходів на основі історичного досвіду міжнародної допомоги Західній Німеччині має значний потенціал для забезпечення успішної відбудови України після війни з росією. Запропоновано наявні та потенційні шляхи, а також перспективні сфери для залучення макроекономічної допомоги та зовнішніх інвестицій, врахування яких дозволить більш ефективно впровадити майбутній План Маршала для України.

В ході дослідження поглиблено теоретичні підходи до повоєнного відновлення держав, через систематизацію існуючих історичних та сучасних практик. Так, розвиток наукових підходів показав, що попри неможливість встановлення універсальних правил для усіх повоєнних контекстів, існують основні заходи з відбудови, які зберігають свою актуальність у більшості випадків. Доведено критичну роль макроекономічної допомоги від союзних держав, в тому числі через інституційний розвиток та безпосередню фінансову підтримку зусиль з відновлення. Також обґрунтовано необхідність залучення іноземних інвестицій для більшості країн, в яких відбувається післявоєнна відбудова. Зокрема систематизовано основні переваги прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які полягають у доступі до знань і технологій, капіталу, створенні нових робочих місць, та загальній активізації економіки попри кризовий стан, зумовлений війною.

У дисертації також визначено основних акторів, які беруть під час повоєнної відбудови, включно з міждержавними організаціями,

наднаціональними структурами, неурядовими організаціями, приватним сектором, громадянським суспільством, та іншими. Автором детально описано ролі кожного з визначених акторів на етапі повоєнної відбудови, що дозволило сформулювати рекомендації для ефективної післявоєнної відбудови з урахуванням залучення таких акторів.

Задля визначення основних підходів, які мають бути застосовані для ефективної відбудови України після війни, проведено деталізований аналіз Плану Маршала для Німеччини. Визначено основні заходи, які сприяли ефективній післявоєнній відбудові Західної Європи після Другої світової війни. Серед них окремо виділено безпосередню макрофінансову допомогу США, консультації та стимулювання економічних реформ, та сприяння економічній інтеграції європейських країн. У роботі використано міждисциплінарний підхід до дослідження, зокрема показано геополітичне значення Плану Маршалла для протистояння поширенню комунізму у Європі. Встановлено, що успіх Плану Маршалла забезпечувався поєднанням фінансової допомоги, інституційних реформ, стимулювання торгівлі та політико-економічної співпраці між державами-учасниками. Встановлено також, що План Маршалла відіграв важливу геополітичну роль, не допустивши подальшого поширення комунізму в Європі.

Особливо підкреслено той факт, що План Маршала застосовувався для Німеччини, що була основним винуватцем війни, і результатом його впровадження мало стати недопущення відновлення військового її потенціалу. Для України завданням повоєнного відновлення економіки має стати сформування військового потенціалу та збройних сил, достатніх для протистояння росії у майбутньому.

Ґрунтуючись на систематизованих теоретичних підходах до післявоєнної відбудови та визначених інструментах відбудови Західної Німеччини в ході реалізації Плану Маршала, а також беручи до уваги сучасний контекст і специфічні виклики війни в Україні, автором сформульовано ряд рекомендацій щодо післявоєнного відновлення України. Зокрема наголошується на заходах, що сприятимуть макроекономічній підтримці і залученню іноземних інвестицій на повоєнному етапі. Також за аналогією з історичним Планом Маршала підкреслюється необхідність залучення організацій-представниць ЄС та США у процесі відбудови. Наведено рекомендації щодо наділення конкретного органу виконавчої влади чіткими повноваженнями щодо відбудови. Наголошується на необхідності державного сприяння і координації залучених у відбудову акторів, зокрема неурядового сектору.

Окремо розглянуто необхідні кроки щодо забезпечення обороноздатності України на повоєнному етапі через глибшу інтеграцію у міжнародну безпекову архітектуру НАТО, прийняття доктрини національної оборони, фінансування українського війська. Визначено та проаналізовано ключові існуючі варіанти стягнення з країни-агресора репарацій на користь України задля ефективнішої відбудови. Проводячи паралель з євроінтеграційними процесами, що постали внаслідок історичного Плану Маршала, запропоновано план дій щодо вступу України в ЄС та залученні підтримки у відбудові на цьому етапі, запропоновано сфери, які матимуть високий потенціал для залучення ПІІ на етапі післявоєнної відбудови.

Ключові слова: План Маршалла, повоєнна відбудова, війна в Україні, воєнні ризики, макроекономічна допомога, реконструкція економіки, прямі іноземні інвестиції, приватні інвестиції, державний борг, міжнародні фінансові

організації, фінансова підтримка, європейська інтеграція, сталий розвиток, аграрний сектор, фінансові ресурси.

ABSTRACT

Chopyk, Y. «Marshall Plan» for Ukraine: investments and macroeconomic assistance. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy, specialty 292 - International Economic Relations – Western Ukrainian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2026.

In this thesis, the author proposes a solution to a pressing challenge in the current state of international economic relations, namely the development of scientific approaches and the formulation of recommendations regarding the reconstruction of Ukraine following the end of russia's full-scale aggression. Addressing this challenge involves the systematization, theoretical substantiation, and generalization of post-war reconstruction practices in Germany after World War II, particularly through the lens of macroeconomic assistance and external investment attraction. Specifically, the concept of "post-war reconstruction" has been refined: unlike the positions of other authors, it is defined as a comprehensive process of economic, institutional, and security recovery of a state following or during a large-scale armed conflict, encompassing not only the physical reconstruction of destroyed infrastructure, but also the stabilization of the macroeconomic environment, restoration of human capital, modernization of the economy, attraction of international macroeconomic assistance and foreign investment, and integration of the state into international economic and security structures with the aim of ensuring long-term peace, sustainable economic development, and enhanced national competitiveness.

Through comparative analysis, structural and statistical similarities between the economic challenges faced by Germany and Ukraine as a result of war have been demonstrated, particularly regarding the loss of human capital, territory, and the

decline of key economic indicators. Through the comparative analysis, the similarity in the dynamics of the economic recovery processes during the large-scale foreign assistance is identified. The study confirms that the implementation of a modern "Marshall Plan" – preserving its core approaches based on the historical experience of international assistance to West Germany – holds significant potential for ensuring Ukraine's successful post-war reconstruction following the war with Russia. Existing and potential pathways, as well as prospective sectors for attracting macroeconomic assistance and foreign investment, are identified, the consideration of which will allow for more effective implementation of a future Marshall Plan for Ukraine.

In the course of the research, theoretical approaches to post-war state recovery were deepened through the systematization of existing historical and contemporary practices. The development of scientific approaches demonstrated that, despite the impossibility of establishing universal rules for all post-war contexts, certain core reconstruction measures remain relevant in the majority of cases. The critical role of macroeconomic assistance from allied states – including through institutional development and direct financial support for recovery efforts – has been established. The necessity of attracting foreign investment for most countries undergoing post-war reconstruction has also been substantiated. In particular, the key advantages of foreign direct investment (FDI) have been systematized, consisting of access to knowledge and technology, capital, job creation, and the overall revitalization of an economy despite the crisis conditions caused by war.

The dissertation also identifies the main actors involved in post-war reconstruction, including intergovernmental organizations, supranational structures, non-governmental organizations, the private sector, civil society, and others. The author provides a detailed description of the roles of each identified actor at the post-

war reconstruction stage, which has allowed for the formulation of recommendations for effective post-war recovery with consideration of such actors' involvement.

In order to determine the main approaches to be applied for Ukraine's effective post-war reconstruction, a detailed analysis of the Marshall Plan for Germany was conducted. The key measures that contributed to the effective post-war reconstruction of Western Europe after World War II were identified, among which direct macro-financial assistance from the United States, consultations and stimulation of economic reforms, and the facilitation of economic integration among European countries were separately highlighted. The study employs an interdisciplinary approach, demonstrating in particular the geopolitical significance of the Marshall Plan in countering the spread of communism in Europe.

Special emphasis is placed on the fact that the Marshall Plan was applied to Germany – the primary instigator of the war – and that one of its intended outcomes was the prevention of a resurgence of German military potential. For Ukraine, by contrast, a key objective of post-war economic recovery must be the development of sufficient military capability and armed forces to deter Russia in the future.

Drawing on systematized theoretical approaches to post-war reconstruction, the identified instruments of West Germany's reconstruction under the Marshall Plan, and taking into account the current context and specific challenges of the war in Ukraine, the author formulates a series of recommendations for Ukraine's post-war recovery. Particular emphasis is placed on measures that will promote macroeconomic support and the attraction of foreign investment in the post-war period. By analogy with the historical Marshall Plan, the necessity of involving EU and US representative organizations in the reconstruction process is also underscored. Recommendations are provided regarding the empowerment of a specific executive body with clear reconstruction mandates. The need for state

facilitation and coordination of actors involved in reconstruction, including the non-governmental sector, is emphasized.

Separately, the author examined the necessary steps to ensure Ukraine's defense capability in the post-war period through deeper integration into NATO's international security architecture, the adoption of a national defense doctrine, and the financing of the Ukrainian armed forces. Key existing options for claiming reparations from the aggressor state in favor of Ukraine are identified and analyzed, with a view to enabling more effective reconstruction. Drawing a parallel with the European integration processes that emerged as a result of the historical Marshall Plan, an action plan for Ukraine's accession to the EU and for securing reconstruction support at this stage is proposed, along with sectors identified as having high potential for attracting FDI during the post-war reconstruction phase.

Keywords: Marshall Plan, postwar reconstruction, war in Ukraine, war risks, macroeconomic assistance, reconstruction of economy, foreign direct investments, private investments, public debt, international financial organizations, financial support, European integration, sustainable development, the agricultural sector, financial resources.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях

1. Chopyk, Y., Sokhatska, O. Marshall Plan: geopolitical prerequisites and economic impact on the participating nations. *Journal of European Economy*, Vol. 22. № 2 (85). April–June 2023. P. 210-231. ISSN 2519-4070. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2023.02.210>. URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1646/1651>. (0,62 д.а.), Scopus.
2. Чопик Ю.Є. Основні гравці у сфері повоєнної відбудови країн. *«Київський економічний науковий журнал»*. Випуск № 5. 2024. С. 166-176. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-5-24>. URL: <https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/149> (0,9 д.а.)
3. Чопик Ю.Є. Економічні наслідки Другої світової війни для Німеччини. *Економічний науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії»*. Випуск № 89. 2024. С. 88-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.89-15>. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/89_2024/17.pdf. (0,47 д.а.)
4. Gorokhova, T., Firstenko, O., Chopyk, Y., Voitsitska, K., Petrukha, N. Strategies for Ukraine's Post-War Economic Recovery within the Framework of Sustainable Development Goals. *Journal of Lifestyle and SDGs Review*, Vol. 5 No. 1 (2025): (Continuous Publication). E-ISSN: 2965-730X. DOI: <https://doi.org/10.47172/2965-730X.SDGsReview.v5.n01.pe03350>. URL: <https://sdgsreview.org/LifestyleJournal/article/view/3350>. (0,2 д.а.), Scopus.
5. Чопик Ю.Є. Процес вступу України в ЄС у контексті майбутньої повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*. 2025. № 81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-175>. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7211>. (0,5 д.а.)

Публікації апробаційного характеру

6. Чопик Ю. Є. Макроекономічна допомога колективного заходу Україні в умовах війни: перші підсумки Восьмі Всеукраїнські наукові читання пам'яті С.І. Юрія: збірник наукових праць. Тернопіль. ЗУНУ. 15 листопада 2022 року. С. 153-154. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/46261>. (0,1 д.а.)
7. Чопик Ю.Є., Сохацька О.М. Вартість війни: ефект торнадо. Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали XVI Міжнародної наукової конференції молодих учених і студентів. Тернопіль. ЗУНУ. 28 березня 2023 року. С. 134-136. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48962>. (0,06 д.а.)
8. Чопик Ю.Є., Сохацька О.М. Поточна відбудова українських міст як перший крок післявоєнного відновлення. III Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій». Свалява. 19-20 травня 2023 року. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48634>. (0,05 д.а.)
9. Чопик Ю. Війна в Україні і повоєнне відновлення в міжнародних відносинах. IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах». 26 квітня 2024 року. URL: <http://umsf.dp.ua/2021-03-02-09-34-59/studentska-nauka/2-uncategorised/2833-шановні-науковці> (0,1 д.а.)
10. Чопик Ю. Основні зовнішні актори у повоєнному відновленні. XVII Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів

«Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід». 26-27 березня 2024 року. С. 73-75.
URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/50917>. (0,12 д.а.)

11. Чопик Ю.Є., Сохацька О.М. Прямі іноземні інвестиції в часи міжнародних криз. Міжнародна наукова конференція: «Трансформація економічної системи в умовах сьогодення: процеси, стратегії, технології». 30-31 травня 2024 року. Лейпциг URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/477>. (0,05 д.а.)
12. Чопик Ю.Є., Сохацька О.М. Втрати людського капіталу під час широкомасштабних воєн: історія і сучасність. Міжнародна науково-практична конференція «Фінансово-економічна система національної економіки: тенденції та перспективи», Запоріжжя, 2–3 травня 2025 року. URL: <http://catalog.lihapres.eu/index.php/lihapres/catalog/view/398/12999/29185-1>. (0,08 д.а.)
13. Чопик Ю. Є. Вплив повномасштабної війни на економіку України: падіння ВВП, інфляція та економічна нестабільність. Матеріали конференції «КПУ», 7–8 березня 2025 р. Запоріжжя, 2025. С. 237–239. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/48408/1/%D0%9A%D0%9F%D0%A3%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F_7-8%20%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%8F%202025.pdf

Науковий керівник
Доктор економічних наук
професор, професор кафедри
Міжнародних економічних відносин ЗУНУ

Олена СОХАЦЬКА